

het Water is over de Dijk!

Les**brief** bij de voorstelling

Het Water is over de Dijk!

Deze lesbrief wordt u aangeboden door Theaterloods-B. U kunt deze lesbrief op u eigen manier gebruiken en toepassen in uw lessen: ter voorbereiding en ter verwerking van **Het Water is over de Dijk?**

Inleiding | voor de leerkracht en de leerlingen > ca.5 min

Het Water is over de Dijk! is een theatrale vertelling voor iedereen vanaf 10 jaar.

Bijna dagelijks komen er (via de media) rampen op ons af. Over de hele wereld, maar ook in ons eigen welvarende landje. Daarom komt het soms dichterbij dan je zou willen. Wat gebeurt er met je als je bij een ramp betrokken raakt? Welke keuzes maak je dan? Kies je voor jezelf of is er meer waar het om draait? Wie neem je mee, wat laat je achter? Wanneer is een ramp eigenlijk een ramp?

Het Water is over de Dijk! is een voorstelling waarin de nacht van 31 januari 1953 weer tot leven wordt gebracht middels de boerenjongen Jan en het dromerige meisje Sara. Ook is er nog Gilles, de deftige zoon van de wethouder. Beide jongens zijn verliefd op Sara. Terwijl het water stijgt gaan ze naar het raadhuis. Dan willen Sara en Gilles naar huis met de auto, maar plotseling springt Jan ervoor... De twee acteurs schakelen razendsnel van de ene rol naar de andere: een deftige burgemeester, een oude vrouw op zolder, een hele domme telegraafbeambte, een dronken dijkgraaf, een stoere kastelein en nog vele andere rollen...

Voor de voorstelling | filmpje > ca.15 min

Om de leerlingen van te voren voor **Het Water is over de Dijk!** "op te warmen" kan de leerkracht een kort item over De Watersnoodramp laten zien. Voorbeeld filmpjes van ongeveer 15 minuten:

<http://www.schooltv.nl/video/het-klokhuis-watersnoodramp/#q=watersnoodramp>

<http://www.schooltv.nl/video/vroeger-zo-de-watersnoodramp-1953/#q=watersnoodramp>

Specifieke woorden uit de voorstelling | raadsel > ca.15 min

G	V	O	E	D	E	R	B	A	K	O	T	Z	Q	F	U	J	G
D	X	Z	W	N	C	Y	G	U	A	U	P	Q	J	Q	C	W	J
S	U	E	B	O	O	J	R	G	O	D	E	M	I	Q	R	O	D
I	U	T	D	T	U	Z	E	W	S	E	E	M	J	K	A	G	S
C	N	B	M	A	P	A	T	E	E	V	R	D	Q	N	P	H	F
F	F	M	U	B	U	N	S	P	L	R	T	N	X	A	A	K	G
M	T	A	E	E	R	D	E	E	L	O	R	I	L	L	U	U	R
T	C	E	L	L	E	Z	E	N	I	U	A	L	Y	P	D	N	Q
S	F	B	K	E	J	A	M	I	G	W	M	B	M	D	L	O	I
B	A	F	R	N	U	K	E	E	S	T	T	E	I	E	W	S	I
B	A	A	E	L	G	K	G	L	U	J	N	E	X	O	U	S	N
C	R	A	V	H	L	E	R	E	C	E	O	Z	C	L	C	I	G
N	G	R	E	X	M	N	U	T	A	H	M	L	E	V	J	A	Q
S	K	G	S	W	D	T	B	S	R	R	Z	Y	N	N	S	C	J
R	J	E	F	T	A	W	F	A	B	H	A	K	J	P	B	H	D
L	I	L	U	W	V	A	W	K	U	U	T	S	U	W	N	A	J
P	D	E	M	E	E	D	O	G	E	N	L	O	O	S	K	Q	X
U	R	T	V	P	Z	S	H	U	P	F	B	D	B	I	O	I	I

BURGEMEESTER

CAISSON

GILLES

CRAPAUD

DIJKGRAAF

MEEDOGENLOOS

JAN

KASTELEIN

OUDEVROUWTJE

MONTMARTRE

NOTABELEN

VERKLEUMD

SARA

TELEGRAAFBEAMBTE

ZANDZAKKEN

VLOEDPLANK

VOEDERBAK

ZEEBLIND

COUPURE

Verwerking voorstelling

U kunt na het zien van '**Het Water is over de Dijk!**' diverse verwerkingsvormen toepassen of kiezen. We geven u enkele voorbeelden in deze lesbrief. Uiteraard kunt u dit aanvullen of u kunt zelf iets bedenken wat past binnen het thema of lessen naar gelang het niveau van uw groep.

Vragen aan de acteurs | **interview** > ca.15 min

De acteurs geven de leerlingen na iedere voorstelling ruim de gelegenheid om vragen te stellen.

Drama "**Ik vlucht voor het water en neem mee**" | **concentratie** > ca.15 min

"Ik vlucht voor het water en neem mee". Op de manier als "ik ga op reis en neem mee"...

De acteurs vragen in de voorstelling in het algemeen: "wat zou jij meenemen als je halsoverkop je huis moest verlaten"? Het is de bedoeling dat de kinderen hier serieus over nadenken en een paar voorbeelden verzinnen om het spel goed te kunnen spelen.

Schakelen > ca.20 min

De acteurs in Stormkracht wisselen snel van rol. Schakelen heet dat. Dat lijkt simpel, maar het is moeilijker dan je denkt! Laat de leerlingen drie of vier rollen uit het stuk kiezen.

Werk in groepjes of klassikaal. Laat dan twee personages elkaar "ontmoeten".

Zodra er nu een speler wisselt van rol moet de ander erop "inspelen".

Dat kan door: ook een andere rol aan te nemen of dezelfde rol te blijven spelen en later "te schakelen".

Variatie 1 Nu komt er een derde speler bij, zodra hij zich genooddaakt voelt om "erin te springen".
Bijvoorbeeld: "Ik zie dat u hulp nodig heeft".

Variatie 2 "Vier is teveel". Zodra nummer vier erbij komt moet er een speler weg.
Dat moet wel met een reden zijn. Bijvoorbeeld: "Het water staat mij te hoog hier"!

Wereldoriëntatie | **expo** > 2-3 lessen

Doel: We maken een expositie "Nederland en het Water" met werkstukken van groepjes leerlingen.

Verdeel de klas in groepjes. Geef ieder groepje een groot vel wit papier.

U kunt ieder groepje een onderwerp geven waarin ze zich gaan verdiepen.

De groepjes kunnen onderling de taken verdelen.

Mogelijke onderwerpen: De Deltawerken, Rampen, Het leven in het jaar "1953", Zeeland en De Ramp op de kaart, Klimaat verandering, Zandtafel/Watertafel (maak een "maquette" met dijken en huisjes, beestjes of maak een dijkdoorbraak etc.).

U kunt de onderwerpen aanpassen naar het gelang het niveau van uw groep.

Webquest | **in groepjes** > ca. 1-2 lessen

Een webquest voor de bovenbouw van het basisonderwijs m.b.t. De Watersnoodramp van 1953.

<http://www.webkwestie.nl/stormvloed>

Lichamelijke oefening

Vlotje plof | gymzaal > ca. 15 min

Als "matje plof". Grote mat in het midden van de gymzaal.

Klein groepjes leerlingen rennen om de beurt vanuit de 2 muurlijnen naar de mat en laten zich erop vallen.

Doel: schuif de mat over de lijn van de tegenpartij!

De Dijkgraaf | tikspel > ca. 10 min

Er wordt een tikker aangewezen: de dijkgraaf.

In het midden van de gymzaal staan drie of vier banken naast elkaar.

De kinderen rennen van de ene kant van de gymzaal over de banken naar de andere kant van de zaal. Zij zijn "het water".

De kinderen die getikt worden door de dijkgraaf "veranderen in een dijk" en gaan op de bank staan en mogen ook tikken, maar wel alleen op de bank!

Handige sites

www.deltawerken.com | www.delta-wateren.nl | www.entoen.nu | www.onwijsnat53.nl
www.watersnoodmuseum.nl | www.watersnood-1953.startkabel.nl

We hopen u hiermee voldoende van dienst geweest te zijn.

Theaterloods-B wenst u veel plezier en succes met uw leerlingen bij de voorstelling **Het Water is over de Dijk!** en de lesbrief!

informatie en boekingen

oscar@theaterloods-b.nl | 06 532 008 92

iudk.nl/contact | 030 7115105

info@watersnoodmuseum.nl | 0111 - 644 382

Bijlage | bron <http://www.onwijsnat53.nl/sporen/1953/verhalen.htm>

Ondergelopen gebieden op Noord- en Zuid-Beveland in 1953.
In Kortgene is "het Raadhuis feestje".

De molen van Wolphaartsdijk was een van de stille getuigen van de
In **Het Water is over de Dijk!** komen Jan en Sara hier in een voederba

Het Water is over de Dijk! is deels gebaseerd op historische verhalen

Verkorte versie van het relaas van caféhouder Jan van Looff uit Kortgene

Jan van Looff woonde in café 'De Graaf van Buren' in Kortgene op Noord-Beveland. Het café lag dicht bij de haven op het hoogste punt van het dorp. 's Avonds rond sluitingstijd, dat was om elf uur, ging van Looff omdat het springtij zou zijn en het hard woei nog even op de haven kijken. Tot zijn verbazing stond het water erg hoog, terwijl het eigenlijk laag moest zijn. Hij vertrouwde het niet en ging rond middernacht nog eens kijken.

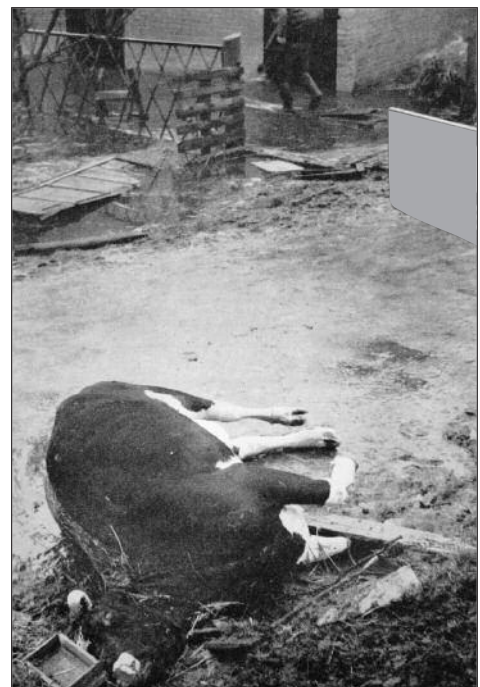
Restaurant de Graaf van Buren in Kortgene. Op de voorgrond is de coupure van de haven te zien. De foto werd genomen vanaf het havenplateau.

Restaurant De Korenbeurs in Kortgene.

Het water stond inmiddels halverwege het havenplateau, | de zgn. veerstoep. Omdat de vloedplanken nog niet waren aangebracht wekte de caféhouder zijn burens. Met zijn zoons en enkele burens heeft van Looff de planken aangebracht. Een van zijn zoons werd naar café 'De Korenbeurs' gestuurd met de boodschap wat er gaande was. In dit café was het gemeentebestuur aan het feestvieren omdat die dag in Kortgene het nieuwe gemeentehuis was geopend.

De havenmeester kwam naar de haven en sprak van Looff bestraffend toe. Hij moest 'met zijn poten van de vloedplanken afblijven'. Van Looff werd nijdig en zei: 'Ga direct naar de Korenbeurs en zeg dat er iets bijzonders met het water gaat gebeuren'. De havenmeester ging terug en zei dat het zo'n vaart niet zou lopen. Er kwam verder niemand opdagen. Van Looff liet om één uur 's nachts de klok luiden en liet een zoon nog even aanlopen in de Korenbeurs. Er werden zandzakken gevuld om tegen de planken te leggen. Inmiddels stond de veerdam onder water. Tussen drie uur en half vier hoorde van Looff geruis van water en hulpgeschreeuw vanaf een dijkje. Hij kon er niet naar toe, 'het leek net een waterval'.

Veel mensen kwamen om in Kortgene.

Na een dijkdoorbraak 'kwam het water met razende vaart op de woningen af, zodat in een ogenblik tijd vele (woningen) instorten'. De feestgangers waren 'verbluft bij het aanschouwen van al dat water'. De havenmeester, die 'de raad van van Looff in de wind had geslagen', kwam evenals zijn vrouw om.

Inmiddels waren er 53 mensen in 'De Graaf van Buren', waaronder een aantal gewonden. De meeste waren in nachtkleding; de familie van Looff deelde kleding uit. Bij daglicht was het water zover was gezakt dat de voorkamer en de eetkamer gebruikt konden worden. Van Looff liet water, brood en medische hulp halen. Daarna werd de evacuatie in gang gezet, de mensen werden voorlopig naar andere dorpen gebracht. Er werden steeds mensen uit hun huizen gehaald die in 'de Graaf van Buren' of in het café van zijn broer Marien werden opgevangen. Van Looff noemt 103 personen bij hem een nacht doorbrachten. Op dinsdagavond (!) kwamen de burgemeester en wethouders van de naburige gemeente Colijnsplaat eens kijken hoe het er in Kortgene bijstond. De droppings kwamen goed terecht, doordat van Looff op de juiste plek met een vlag zwaaide.

De verdeling van goederen vond plaats door een door het gemeentebestuur ingestelde commissie. Ook kwamen er politieagenten om diefstal tegen te gaan. Van Looff en zijn vrouw, twee dochters en nog een paar meisjes maakten in die dagen eten klaar voor zo'n 100 personen.

Van Looff vermeldde in zijn relaas ook de onterechte opsluiting van een paar jongens die werden verdacht van zwarte handel in fruit. Toen de droppings stopten moesten de schoonmaakkploegen zelf hun eten betalen.

De caféhouder werd niet op zijn woorden geloofd en raakte in conflict met het gemeentebestuur over de aanwezigheid van etenswaren in zijn huis. Hij kreeg wel een onkostenvergoeding voor het eten en drinken van de politiemannen; hij noemde f 3,50 per man per dag 'niet overbodig', d.w.z. niet teveel. Toen er in de school kleding en beddengoed werd uitgedeeld kreeg de vrouw van van Looff niets uitgedeeld. Later kregen ze alsnog beddengoed en onderkleding mee. Van Looff mocht met de meisjes die hem geholpen hadden cadeautjes kopen.

De paal op de begraafplaats geeft aan hoe hoog het water in Kortgene heeft gestaan.

Aan het eind van zijn relaas schrijft de caféhouder dat hij, noch zijn vrouw en kinderen, nooit een bedankje hebben gekregen. Hij beklagt zich erover dat sommigen dachten dat hij beter zou zijn geworden van de ramp.

Tenslotte somt hij alle verliezen nog eens op, tot de laarzen toe die hij had uitgeleend. Het geld, een paar duizend gulden, dat hij kreeg van het rampenfonds werd drie maanden door de belastingdienst teruggeëist omdat van Looff dit naar eigen zeggen 'niet toekwam'. In de laatste alinea verwijt Jan van Looff zich dat hij er niet aan heeft gedacht de polder in te gaan om mensen te redden.

De laatste zinnen van het getypte relaas van de caféhouder nemen we in z'n geheel over.

'Verder wil ik er niet meer aan toevoegen. Vermoedelijk zal ik nog wel het één en ander vergeten hebben.

Dit is het droevige relaas en de zuivere waarheid van de ramp in Kortgene.'

Noot van de bewerkster:

Het relaas van Jan van Looff is waarheidsgetrouw. Het verhaal is hier en daar gekleurd, van Looff kreeg ruzie met de havenmeester, die wel kwam kijken op de haven en zei dat 'het zo'n vaart niet zou lopen'. Ook in het nauwkeurig noemen van datums en andere feiten schiet hij enigszins tekort. Het is begrijpelijk dat van Looff door de hele gang van zaken een teleurgesteld en verbitterd man was. De plaatselijke bestuurders waren een voorbeeld van hoe het niet moet. Na de onderschatting van het woedende water werd de hulpverlening niet goed geregeld. Waarom nu juist Jan van Looff werd gewantrouwd blijft een raadsel.

Samenstelling Oscar Postema **Vormgeving** decreet, Ramon de Nennie

Spel Oscar Postema, Annemarike Ruitenbeek

Foto's spel Jester van Schuylenburch